

ABSTRACTS

The Editor is grateful to Eleni Andrikou for her assistance in the preparation of the Greek abstracts.

ΒΑΝΟΥ, Emilia

New evidence on Early Helladic Laconia

This article presents three new Early Helladic sites in Laconia, identified as such on the basis of sherd material collected between 1990–94. Two of the sites, Agios Georgios and Vouno Panagias, lie on the east side of the Eurotas river in the Sparta plain and offer a good opportunity to study the settlement hierarchy and density at that time. Moreover, the two probable EH III sherds from these sites are the first to be recognised in Laconia. The third new site of Boza lies on the east coast of the Laconian gulf near ancient Asopos. The richness and variety of sherd material collected there point to the sea as a possible route via which ceramic innovations reached Laconia. Finally, important known sites like Agios Vassileios in the Sparta plain, Vardies south of Gytheio and Daimonia on the east coast of the Laconian gulf, greatly contribute to the picture of EH Laconia as a densely populated area maintaining contacts with other regions of the EH culture throughout the third millennium.

Νέα στοιχεία για την πρωτοελλαδική (ΠΕ) Λακωνία.

Το άρθρο παρουσιάζει τρεις νέες θέσεις της Λακωνίας, οι οποίες εντοπίστηκαν από την επιφανειακή κεραμεική στο διάστημα 1990–94. Δύο από αυτές, ο Άγιος Γεώργιος και το Βουνό Παναγιάς, βρίσκονται στην πεδιάδα της Σπάρτης, ανατολικά του Ευρώτα, και προσφέρουν μια καλή ευκαιρία για τη μελέτη της ιεραρχήσεως και της πυκνότητας των οικισμών αυτής της περιόδου. Πέραν αυτού, τα δύο όστρακα από αυτές τις θέσεις που πιθανότατα χρονολογούνται στην ΠΕ III περίοδο, είναι τα πρώτα που βρέθηκαν στη Λακωνία. Η τρίτη νεοεντοπισθείσα θέση, η Μπόζα, βρίσκεται στην ανατολική ακτή του Λακωνικού κόλπου κοντά στον αρχαίο Ασωπό. Ο πλούτος και η ποικιλία των οστράκων που συλλέχθηκαν εκεί, υποδεικνύουν ότι οι αλλαγές στην κεραμεική έφθαναν στη Λακωνία από τη θάλασσα. Τέλος, σημαντικές, ήδη γνωστές θέσεις, όπως ο Άγιος Βασίλειος στην πεδιάδα της Σπάρτης, οι Βάρδιες στα νότια του Γυθείου και η Δαιμονιά στην ανατολική ακτή του Λακωνικού κόλπου, συμβάλλουν σημαντικά στη σύνθεση της εικόνας της ΠΕ Λακωνίας ως μιας πυκνοκατοικημένης περιοχής, η οποία διατηρούσε επαφές με άλλες περιοχές του ΠΕ πολιτισμού καθόλη την διάρκεια της 3ης χιλιετίας.

BEAUMONT, Lesley A. and ARCHONTIDOU-ARGYRI, Aglaia (with a contribution by Ian K. WHITBREAD)

New work at Kato Phana: the Kato Phana Archaeological Project. Preliminary report for 1997 and 1998

The first two fieldwork seasons of the Kato Phana Archaeological Project took place in 1997 and 1998 as a collaborative venture between the British School at Athens and the Mytilene

Ephorate of the Greek Archaeological Service. The work comprised archaeological surface survey and mapping of the lower Kato Phana Valley; cleaning and planning of the sanctuary of Apollo Phanaïos, and geophysical testing of selected areas around the sanctuary site. This article first sets out the aims of the Project and describes earlier work at the cult centre (Geometric to Early Christian periods) by K. Kourouniotes and W. Lamb. This is followed by an account of the survey methodology and of the results gained: these include the location of Bronze Age findspots NE and SW of the cult centre and a dense concentration of sherds, tile and ancient masonry, ranging in date from the Archaic to Early Christian periods, radiating out from the sanctuary, particularly to the S and SE. To the NW, the survey also succeeded in identifying the ancient quarry site from which grey limestone blocks were cut for the sanctuary construction. The paper concludes with an account of the geophysical testing carried out at Kato Phana, and looks forward to the next projected phase of the Project's fieldwork.

Νέες ερνασίες στα Κάτω Φανά Χίου: το Αρχαιολογικό Πρόγραμμα στα Κάτω Φανά. Προκαταρκτική έκθεση για το 1997 και 1998.

Η εργασία πεδίου στα πλαίσια του Αρχαιολογικού Προγράμματος στα Κάτω Φανά διεξήχθη κατά τις δύο πρώτες περιόδους, το 1997 και 1998, σε συνεργασία μεταξύ της Αγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής στην Αθήνα και της ελληνικής Εφορείας Αρχαιοτήτων με έδρα τη Μυτιλήνη. Η εργασία περιελάμβανε αρχαιολογική επισκόπηση της επιφάνειας και χαρτογράφηση της κατώτερης κοιλάδας των Κάτω Φανών, καθαρισμό και αποτύπωση του ιερού του Απόλλωνα Φαναίου και γεωφυσικές δοκιμές σε επιλεγμένες περιοχές γύρω από το ιερό. Το άρθρο κατ' αρχάς περιγράφει τους σκοπούς του Προγράμματος και προγενέστερες εργασίες από τους Κ. Κουρουνιώτη και W. Lamb στο θρησκευτικό κέντρο (Γεωμετρική έως πρώιμη Χριστιανική περίοδο). Ακολουθεί έκθεση για τη μεθοδολογία της έρευνας επιφάνειας και για τα κτηθέντα αποτελέσματα: σε αυτά περιλαμβάνονται ο εντοπισμός των θέσεων της Εποχής του Χαλκού στα ΒΑ και ΝΔ του θρησκευτικού κέντρου και πυκνή συγκέντρωση οστράκων, κεραμίδων και αρχαίου οικοδομικού υλικού χρονολογούμενων από την Αρχαϊκή έως την πρώιμη Χριστιανική περίοδο, εξαπλούμενη έξω από το ιερό κυρίως στα Ν και ΝΑ. Προς τα ΒΔ, η έρευνα επιφάνειας επέτυχε επίσης να εντοπίσει το αρχαίο λατομείο από το οποίο γκρίζοι πωρόλιθοι αποκόπτοντο για την οικοδόμηση του ιερού. Το άρθρο καταλήγει με την έκθεση των γεωφυσικών δοκιμών που έγιναν στα Κάτω Φανά και προσδοκεί την επόμενη προγραμματισμένη φάση για την εργασία πεδίου του Προγράμματος.

BROODBANK, Cyprian

Kythera Survey: preliminary report on the 1998 season

This article is a preliminary report on the first (1998) season of the Kythera Survey, an intensive field survey concentrating on the central-eastern part of the island. This survey forms part of a wider project, whose aim is to explore the long-term insular dynamics of Kythera as a stepping stone, filter, and island with its own identity. Another central aim of this project, expanding on excavations at Kastri and the peak sanctuary of Agios Georgios, is to shed new light on minoanisation as a spatial phenomenon in the island's landscape. In 1998 c. 13 sq. km were investigated, revealing 26 archaeological sites. The peak periods of settlement in the surveyed

area are the Early Bronze Age, Second Palace Period, Classical-Roman periods, and the last few centuries before the present. Poorly represented, or absent, are sites of later Neolithic, First Palace Period, Third Palace Period, Post-Palatial to Archaic, and Late Roman to Medieval date. Early Bronze Age sites are of Early Helladic character, whilst the Second Palace Period sites follow the minoanised culture of Kastrí; together with a few finds of early minoanising material on Early Helladic sites, and the absence of evidence for the First Palace Period, these results provide new perspectives on the process of minoanisation on Kythera.

Έρευνα επιφανείας στα Κύθηρα: προκαταρκτική έκθεση για την περίοδο 1998.

Το παρόν άρθρο αποτελεί προκαταρκτική έκθεση για την πρώτη περίοδο (1998) της εντατικής έρευνας επιφανείας στα Κύθηρα, η οποία επικεντρώθηκε στο κεντρικό – ανατολικό τμήμα του νησιού. Η έρευνα αυτή αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου προγράμματος που αποσκοπεί να διερευνήσει τη δυναμική του νησιού των Κυθίων ως ενδιάμεσου σταθμού και φίλτρου και ως αυτόνομης μονάδας. Άλλος κύριος σκοπός του προγράμματος είναι, συνδιάζοντας και τα αποτελέσματα των ανασκαφών στο Καστρί και στο ιερό κορυφής στον Αη – Γιώργη στο Βουνό, να φωτίσει τον εκμινωισμό ως χωρικό φαινόμενο ενταγμένο στο νησιωτικό τοπίο. Το 1998 ερευνήθηκαν περί τα 13 τ. χλμ. και εντοπίστηκαν 26 αρχαιολογικές θέσεις. Στην ερευνηθείσα περιοχή, οι περίοδοι με έντονη οικιστική δραστηριότητα είναι η Πρώιμη Εποχή του Χαλκού, η Νεοανακτορική, η Κλασική έως και τη Ρωμαϊκή και οι δύο τελευταίοι αιώνες (19ος–20ος). Θέσεις χρονολογούμενες στις περιόδους, Νεότερη Νεολιθική, Παλαιοανακτορική, Μυκηναϊκή, Μετανακτορική έως και την Αρχαϊκή, Ύστερη Ρωμαϊκή έως και τη Μεσαιωνική εκπροσωπούνται ελάχιστα ή καθόλου. Οι θέσεις της ΠΕΧ έχουν χαρακτήρα πρωτοελλαδικό, ενώ οι νεοανακτορικές θέσεις ακολουθούν το μινωικό χαρακτήρα του οικισμού στο Καστρί. Τα δεδομένα αυτά, συνεξετάζόμενα με αρκετά μινωίζοντα ευρήματα από ΠΕ θέσεις και με την απουσία στοιχείων της Παλαιοανακτορικής περιόδου, ανοίγουν νέες προοπτικές στη μελέτη για τον εκμινωισμό των Κυθίων.

CHLEPA, Eleni Anna

The architecture of the Roman Odeion at Kos

The Roman Odeion at Kos was a covered rectangular building with four perimeter walls supporting the roof. The design of the koilon in the shape of a hoof follows Vitruvius' rules on Hellenistic theatres. The koilon was built with *opus caementicium* and it was supported by two vaulted stoas in a circular arrangement. The seats and the staircases were clad with marble. The stage has a peculiar pentagonal shape and its proscenium was rectilinear. The current form of the Odeion corresponds, in its entirety, to the ancient structure. A geometric tracing and a new restored plan of the koilon are presented. Finally, a date for the Odeion's construction in the first half of the second century AD is suggested.

Η αρχιτεκτονική του ρωμαϊκού Ωδείου στην Κω.

Το ρωμαϊκό Ωδείο της Κω ήταν ένα στεγασμένο ορθογώνιο κτήριο με τέσσερις περιμετρικούς τοίχους που έφεραν τη στέγη. Ο σχεδιασμός του κοίλου πεταλόσχημου

ακολουθεί τους κανόνες του Βιτρούβιου για τα ελληνοιστικά θέατρα. Το κοίλο ήταν κτισμένο με opus caementicium και υποστηριζόταν από δύο θολωτές στοές σε κυκλική διάταξη. Τα εδώλια και οι κλίμακες ήταν επενδεδυμένα με μάρμαρο. Η σκηνή έχει ένα περίεργο πεντάγωνο σχήμα και το προσκίνιο είναι ευθύγραμμο. Η υπάρχουσα μορφή του Ωδείου ανταποκρίνεται στο σύνολό της στην αρχαία δομή. Παρουσιάζονται η γεωμετρική ανάλυση και ένα νέο αποκατεστημένο σχέδιο του κοίλου. Τέλος, προτείνεται η χρονολόγηση της κατασκευής του Ωδείου στο πρώτο μισό του 2ου αιώνα μ. Χ.

COLDSTREAM, J. N. and HUXLEY, G. L. (with a contribution by V. E. S. WEBB)

Knossos: the Archaic gap

This article explores in detail the mysterious lacuna in the record of Knossos during the sixth century BC, between the abandonment of the collective tombs of the Early Iron Age and the revival of the city's fortunes in Classical times. The archaeological evidence, indicating a deep recession, is marshalled in three chronological sections: (i) the full stop in the seventh century, (ii) the Archaic gap, and (iii) recovery in the fifth century. Parallel developments at Amnisos are also discussed. In the light of any relevant clues from the written record, we evaluate the likelihood of various possible causes of the sixth-century recession at Knossos, whether natural or human.

Κνωσσός: το Αρχαϊκό κενό.

Το άρθρο αυτό διερευνά λεπτομερώς το μυστηριώδες κενό που διαπιστώνεται στα δεδομένα της Κνωσσού κατά τον 6ο αι. π.Χ., στο διάστημα από την εγκατάλειψη των ομαδικών τάφων της Πρώιμης Εποχής του Σιδήρου μέχρι την αναβίωση της πόλεως στα κλασικά χρόνια. Τα αρχαιολογικά δεδομένα, τα οποία υποδηλώνουν μια σοβαρή ύφεση, διατάσσονται σε τρεις χρονολογικούς τομείς: (I) το τέλος στον 7ο αι., (II) το αρχαϊκό κενό και (III) η ανάκαμψη στον 5ο αι. Συζητώνται επίσης παράλληλα φαινόμενα στην Αμνισσό. Κάτω από το φως των σχετικών αναφορών στις γραπτές πηγές, αξιολογείται ο βαθμός πιθανότητας για τις ποικίλες αιτίες, φυσικές ή ανθρώπινες, της υφέσεως στον 6ο αι.

COLDSTREAM, J.N.

Knossos 1951–61: Classical and Hellenistic pottery from the town

The excavation of M. S. F. Hood in the area of the Minoan Royal Road at Knossos produced stratified deposits of Greek pottery ranging in date from Protogeometric to Hellenistic. This article, the last in a series of three, concentrates on the local and imported pottery of the Classical and Hellenistic periods. For the Classical sequence, a late-fourth century house deposit is supplemented by three earlier well fills from the area of the Venizeleion Hospital. There follows five stratified groups of Hellenistic pottery, the last two being from second-century floor deposits. Also included here are many pieces from less well stratified contexts, but of intrinsic interest.

Κνωσσός 1951–61: κλασική και ελληνιστική κεραμεική από την πόλη.

Η ανασκαφή του M. S. F. Hood στην περιοχή του Μινωικού Βασιλικού Δρόμου στην Κνωσό απέδωσε στρωματογραφημένα σύνολα κεραμεικής, χρονολογούμενα από την Πρωτογεωμετρική έως την Ελληνιστική περίοδο. Αυτό το άρθρο, το τρίτο και τελευταίο μιας σειράς, επικεντρώνεται στην τοπική και εισηγμένη κεραμεική της Κλασικής και Ελληνιστικής περιόδου. Ως προς την εξέλιξη στην Κλασική περίοδο, ένα σύνολο του ύστερου 4ου αι. προερχόμενο από οικία, συμπληρώνεται με το πρωιμότερο περιεχόμενο από τρία πηγάδια στην περιοχή του Βενιζελείου Νοσοκομείου. Ακολουθούν πέντε στρωματογραφημένες ομάδες ελληνιστικής κεραμεικής, οι δύο τελευταίες των οποίων προέρχονται από σύνολα δαπέδων του 2ου αι. Περιλαμβάνονται επίσης πολλά αντικείμενα από σύνολα με λιγότερο καλή στρωματογραφία, τα οποία όμως παρουσιάζουν ουσιαστικό ενδιαφέρον.

DAVIES, J. K.

Professor William George Grieve Forrest

This is the text of an address given at a commemoration of George Forrest in Oxford in February 1998. It surveys his life and background, teaching, scholarship and publications. It is accompanied by a bibliography; with separate listings for books, articles, reviews, and obituary notices.

Ο καθηγητής William George Grieve Forrest

Το κείμενο αυτό εκφωνήθηκε στην Οξφόρδη το Φεβρουάριο 1998, σε μνήμη του George Forrest. Είναι μια επισκόπηση της ζωής, του διδακτικού και ερευνητικού έργου και των δημοσιεύσεών του. Συνοδεύεται από τη βιβλιογραφία, με ξεχωριστούς καταλόγους για βιβλία, άρθρα, βιβλιοκρισίες και νεκρολογίες.

HALSTEAD, Paul

Missing sheep: on the meaning and wider significance of *O* in Knossos sheep records

According to Linear B texts from Knossos, the sheep which the palace kept for wool were far too numerous to have been reared from recorded flocks of breeding ewes. The wool flocks are dominated by castrated males (wethers) but also include ewes, yearlings, old sheep and 'deficits'. Following Killen, deficits often occur as round numbers and so represent sheep not returned to the palace rather than losses through natural deaths. Moreover, most flocks have no deficits, implying that inevitable losses were made up by the herders to whom the flocks were entrusted. This paper examines the association of different categories of sheep among the wool flocks and the nature of legible amendments to texts. It is argued that ewes, yearlings and old sheep were all substituted for wethers, which herders removed in large numbers, perhaps for feasting or sacrifice. Herders were thus responsible for both culling and replacing palatial wool sheep, while the palace was primarily concerned with the collection of wool.

Χαμένα πρόβατα: σχετικά με την ερμηνεία και την ευρύτερη σημασία του Ο στις καταγραφές προβάτων στην Κνωσσό.

Σύμφωνα με κείμενα Γραμμικής Β από την Κνωσσό, τα πρόβατα που το ανάκτορο συντηρούσε για το μαλλί τους, ήταν υπερβολικά πολυάριθμα ώστε να εκτρέφονται από τα καταγεγραμμένα κοπάδια από προβατίνες. Στα κοπάδια που εκτρέφονταν για το μαλλί τους επικρατούν τα ευνουχισμένα κριάρια, αλλά περιλαμβάνονται ακόμα προβατίνες, αρνιά, γέρικα πρόβατα και “λείποντα”. Σύμφωνα με τον Killen, τα λείποντα συχνά εμφανίζονται σε στρογγυλούς αριθμούς και επομένως αντιπροσωπεύουν όχι τα πρόβατα που χάθηκαν από φυσικό θάνατο, αλλά μάλλον εκείνα που δεν επιστράφηκαν στο ανάκτορο. Επιπλέον, τα περισσότερα κοπάδια δεν έχουν λείποντα, γεγονός που υπονοεί ότι οι αναπόφευκτες απώλειες καλύπτονταν από τους βοσκούς που είχαν την ευθύνη των κοπαδιών. Το άρθρο εξετάζει τη συνάρτηση ανάμεσα στις διάφορες κατηγορίες προβάτων μέσα σε αυτά τα κοπάδια και στη φύση των αναγνώσιμων διορθώσεων στα κείμενα. Υποστηρίζεται ότι οι προβατίνες, τα αρνιά και τα γέρικα πρόβατα αντικαθιστούσαν τα ευνουχισμένα κριάρια, τα οποία οι βοσκοί αφαιρούσαν σε μεγάλους αριθμούς, πιθανώς για φαγοπότι ή θυσίες. Συνεπώς, οι βοσκοί ήταν υπεύθυνοι για τη σφαγή και αντικατάσταση των προβάτων στα ανακτορικά κοπάδια για την παραγωγή μαλλιού, ενώ το ανάκτορο ασχολείτο κυρίως με τη συλλογή του μαλλιού.

HAMMOND, N. G. L.

The roles of the epistates in Macedonian contexts

In 1996 Dr M. B. Hatzopoulos published a large amount of new evidence in his two volumes of *The Macedonian Institutions under the Kings*, and further evidence appears in the *Astronomical Diaries of Babylon*. In this evidence the epistates holds an important place. With the opening of a new chapter in Macedonian studies, it seems desirable to provide an overall view of the roles of the epistates in all Macedonian contexts, including the Alexander-cities in Asia.

Οι αρμοδιότητες του επιστάτη σε μακεδονικά περιβάλλοντα.

Το 1996 ο Δρ Μ. Β. Χατζόπουλος δημοσίευσε στο δίτομο έργο του *The Macedonian Institutions under the Kings*, μεγάλο αριθμό νέων στοιχείων, ενώ περαιτέρω στοιχεία εμφανίζονται στα *Αστρονομικά Ημερολόγια της Βαβυλώνας*. Ο επιστάτης, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, κατέχει σπουδαία θέση. Καθώς ανοίγει ένα νέο κεφάλαιο στις μακεδονικές σπουδές, φαίνεται επιθυμητό να παρασχεθεί μια συνολική εικόνα για τις αρμοδιότητες του επιστάτη σε όλα τα μακεδονικά περιβάλλοντα, περιλαμβανομένων και των πόλεων του Αλεξάνδρου στην Ασία.

HARRIS-CLINE, Diane

Archaic Athens and the topography of the Kylon affair

Working from an inscription discovered in Athens nearly 20 years ago, suggestions have been recently made by Robertson, Shear, and Dontas for the proper placement of the Archaic agora and for the Aglaurion, Prytaneion, Theseion, and Anakeion. Based upon these recent

suggestions, we may now propose a location for the Archaic Altars of the Dread Goddesses (*Semnai Theai*) and for the route that Kylon's followers took down from the Akropolis before they were murdered in the aftermath of their conspiracy c. 632 BC.

Η αρχαϊκή Αθήνα και η τοπογραφία του Κυλωνείου άγους.

Εργαζόμενοι πάνω σε μια επιγραφή που βρέθηκε στην Αθήνα περίπου πριν από είκοσι χρόνια, οι Robertson, Shear και Δοντάς έκαναν προτάσεις για την ορθή θέση της Αρχαϊκής αγοράς, του Αγλαυρίου, του Πρυτανείου, του Θησειού και του Ανακειού. Με βάση αυτές τις πρόσφατες προτάσεις, είναι δυνατόν τώρα να προταθεί η πιθανή θέση των αρχαϊκών Βωμών για τις Σεμνές Θεές και του δρόμου τον οποίο ακολούθησαν οι οπαδοί του Κύλωνα κατερχόμενοι από την Ακρόπολη πριν δολοφονηθούν την επαύριο της συνομοσίας τους περί το 632 π.Χ.

JONES, Glynis, BOGAARD, Amy, HALSTEAD, Paul, CHARLES, Michael and SMITH, Helen

Identifying the intensity of crop husbandry practices on the basis of weed floras

A question of broad economic and social significance is the extent to which farming in prehistoric times, and perhaps even in historical times, was characterised by cultivation on a small scale and with intensive methods. Archaeobotanically, a distinction may be possible between intensive and extensive cultivation on the basis of the weed seeds associated with ancient grain samples. To this end, an ecological study was carried out in central Euboea of the weeds of winter-sown pulses grown both intensively in gardens and extensively in fields. The recorded weed flora was demonstrably influenced by relevant husbandry variables, such as method of tillage (with hoe or plough), weeding, manuring and soil organic content. The closest correspondence, however, was with the size, type and location of cultivated plots, suggesting that the weed flora was determined by a combination of these husbandry variables. In conclusion, the potential is briefly discussed of disentangling these variables for application in an archaeobotanical context.

Διερευνώντας την εντατικότητα των καλλιεργητικών μεθόδων με κριτήριο τα αγριόχορτα.

Ένα ερώτημα με ευρεία οικονομική και κοινωνική σημασία αφορά στο κατά πόσον η γεωργία στα προϊστορικά και ίσως και στα ιστορικά χρόνια, χαρακτηριζόταν από καλλιέργεια σε μικρή κλίμακα και με εντατικές μεθόδους. Στην αρχαιοβοτανολογία, η διάκριση μεταξύ εντατικής και εκτατικής καλλιέργειας ίσως είναι δυνατή, με κριτήριο τους σπόρους από τα αγριόχορτα (ζιζάνια) που περιέχονται στα δείγματα αρχαίων σιτηρών. Με το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε στην κεντρική Εύβοια μια οικολογική μελέτη για τα αγριόχορτα που φύονται μαζί με τα χειμερινά όσπρια είτε στις εντατικές καλλιέργειες των κήπων είτε στις εκτατικές των αγρών. Η καταγραφείσα αγριοχλωρίδα ήταν εμφανώς επηρεασμένη από σχετικές μεταβλητές της καλλιέργειας, όπως ο τρόπος οργώματος με τσάπα ή ινύ, το βοτάνισμα, το κόπρισμα, η περιεκτικότητα του εδάφους σε οργανική ύλη. Ο πλησιέστερος συσχετισμός εντούτοις, αφορά στο μέγεθος, τον τύπο και την θέση των καλλιεργουμένων γηπέδων, υποδεικνύοντας ότι η αγριοχλωρίδα καθοριζόταν από τον συνδιασμό των μεταβλητών της καλλιέργειας. Συμπερασματικά, συζητείται με συντομία η δυνατότητα του διαχωρισμού αυτών των μεταβλητών προκειμένου να εφαρμοσθούν στην αρχαιοβοτανολογία.

KNAPPETT, Carl

Tradition and innovation in pottery forming technology: wheel throwing at Middle Minoan Knossos.

This paper examines ceramic evidence from Middle Minoan Knossos in an attempt to chart the introduction and development of wheel-throwing technology in Minoan pottery. The technique of wheel-throwing comes into its own in Middle Minoan I B, coeval with the construction of the first palaces and a number of other major changes. Although there are some indications that there could have been some degree of internal evolution towards this point, it also appears that outside contacts with the Near East may have contributed to the innovation process. The main aim is to elucidate the dynamics of choice that led to the adoption and subsequent development of the wheel-throwing innovation. Whilst the use of the wheel is generally considered as a technical development, it is argued here that, in the initial stages, its adoption by certain Minoan potters was as much influenced by socio-political as by technical factors.

Παράδοση και νεωτερισμός στην τεχνολογία της κεραμεικής: κεραμεικοί τροχοί στη μεσομινωική Κνωσό.

Το άρθρο αυτό εξετάζει τα δεδομένα της κεραμεικής από τη μεσομινωική Κνωσό σε μια προσπάθεια να χαρτογραφηθεί η εισαγωγή και ανάπτυξη της τεχνολογίας των τροχήλατων αγγείων στη μινωική κεραμική. Η τεχνική του τροχήλατου εμφανίζεται αυθύπαρκτη στη Μεσομινωική I β, συγχρόνως με την οικοδόμηση των πρώτων ανακτόρων και έναν αριθμό από άλλες μείζονες αλλαγές. Αν και υπάρχουν ενδείξεις ότι μπορεί να υπήρξε ως ένα βαθμό εσωτερική εξέλιξη προς αυτή την κατεύθυνση, φαίνεται επίσης ότι εξωτερικές σχέσεις με την Εγγύς Ανατολή μάλλον συνέβαλαν στην διαδικασία ανανεώσεως. Ο κύριος σκοπός είναι να διευκρινισθούν οι δυναμικές των επιλογών που οδήγησαν στην υιοθέτηση και συνακόλουθη ανάπτυξη του νεωτερισμού της τροχήλατης τεχνικής. Αν και η χρήση του κεραμεικού τροχού θεωρείται γενικά τεχνική ανάπτυξη, υποστηρίζεται εδώ ότι στα αρχικά στάδια, η υιοθέτησή του από τους μινωίτες κεραμείς επηράσθη τόσο από κοινωνικοπολιτικούς παράγοντες όσο και από τεχνικούς.

MANGOU, Helen and IOANNOU, Panayiotis V.

On the chemical composition of prehistoric Greek copper-based artefacts from mainland Greece

170 copper-based objects from various sites in mainland Greece covering the Late Neolithic period and the whole of the Bronze Age have been analysed for their chemical content (twelve elements) by atomic absorption spectroscopy. The results indicate that at all sites during the Late Neolithic and Early Bronze Age relatively pure copper and arsenical copper were used, while during the Middle and Late Bronze Ages bronze dominated. Bronze objects of the Early Bronze Age were probably imported. Lead was not usually used to help casting. Metallographic examination of eight Late Neolithic, Early and Late Bronze Age hammered objects revealed that they have been cold-worked and annealed, most probably through several cycles.

Περί της χημικής συνθέσεως των ελληνικών προϊστορικών αντικειμένων από χαλκό στην ηπειρωτική Ελλάδα.

170 χάλκινα αντικείμενα από διάφορες θέσεις στην ηπειρωτική Ελλάδα χρονολογούμενες στην Ύστερη Νεολιθική (ΥΝΛ) περίοδο και στο σύνολο της Εποχής του Χαλκού αναλύθηκαν για να διαπιστωθεί η χημική σύνθεσή τους ως προς 12 συστατικά, με τη μέθοδο της φασματομετρίας ατομικής απορροφήσεως. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι σε όλες τις θέσεις της ΥΝΛ και της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού (ΠΕΧ) χρησιμοποιήθηκε σχετικά καθαρός χαλκός και κράμα χαλκού με αρσενικό, ενώ κατά τη Μέση και Ύστερη Εποχή του Χαλκού (ΥΕΧ) επικρατούσε ο ορείχαλκος. Τα ορειχάλκινα αντικείμενα της ΠΕΧ ήταν πιθανώς εισαγμένα. Ο μόλυβδος δεν χρησιμοποιόταν συνήθως ως βοηθητικό της χυτεύσεως. Μεταλλογραφική εξέταση οκτώ σφυρήλατων αντικειμένων της ΥΝΛ, ΠΕΧ και ΥΕΧ έδειξε ότι η κατεργασία τους έγινε εν ψυχρώ και με ανόπτηση, πιθανότατα επαναλαμβανόμενα.

MERRILLEES, Robert

Greece and the Australian Classical connection

The study of ancient Greek and Latin in Australia and New Zealand, especially at Sydney Church of England Grammar School in New South Wales, produced this century a number of leading scholars who made a major contribution to the study of Old World archaeology in Europe and Australia this century. Among them were V. G. Childe, T. J. Dunbabin, J. R. Stewart and A. D. Trendall. In developing their respective fields of expertise, all spent some time in Greece, as students, excavators, research workers and soldiers, and had formative links with the British School at Athens. Australia's debt to the Classics is reflected not only in the life-long attachment to their legacy, and to Greece, by the former Prime Minister, the Hon. E. G. Whitlam, but in the perpetuation of their influence in such Colonial and modern structures as the monument of Lysicrates in Sydney's Botanic Gardens and the National Library and new Parliament House in Canberra, and in an official poster illustrating multiculturalism in Australia. Despite their role in shaping Australia's European history, the teaching of Classics is under threat as never before, and the late Enoch Powell, at one time Professor of Ancient Greek at the University of Sydney, has stigmatised the obscurantism which threatens to impoverish if not undermine Western civilisation by closing access to knowledge of our Classical past.

Η Ελλάδα και ο σύνδεσμος με τις Αυστραλιανές κλασικές σπουδές.

Η μελέτη των αρχαίων Ελλήνων και Λατίνων στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία, ιδιαίτερα στο Αγγλικό Δημοτικό Σχολείο της Εκκλησίας του Σίδνεϋ στη Νότια Νέα Ουαλία, ανέδειξε στον αιώνα μας αρκετούς κορυφαίους μελετητές που συνέβαλαν τα μέγιστα στη μελέτη της αρχαιολογίας του Παλαιού Κόσμου στην Ευρώπη και Αυστραλία. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται οι V. G. Childe, T. J. Dunbabin, J. R. Stewart και A. D. Trendall. Αναπτύσσοντας το οικείο πεδίο εξειδίκευσε τους, όλοι πέρασαν κάποιο διάστημα στην Ελλάδα, ως φοιτητές, ανασκαφείς, ερευνητές και στρατιώτες και διατήρησαν μορφωτικούς δεσμούς με τη Βρετανική Σχολή στην

Αθήνα. Το χρέος της Αυστραλίας προς τους Κλασικούς αντικατοπτρίζεται όχι μόνο στην διά βίου προσήλωση στο κληροδότημά τους και στην Ελλάδα του τέως Πρωθυπουργού εντιμότητας E. G. Whitlam, αλλά και στη διαιώνιση της επιδράσεώς τους με κατασκευές της αποικιακρατίας αλλά και σύγχρονες, όπως το Μνημείο του Λυσικράτους στους Βοτανικούς Κήπους του Σίδνεϋ, η Εθνική Βιβλιοθήκη και το νέο Κοινοβούλιο στην Κανπέρα και σε επίσημη απεικόνιση που αποδίδει την πολιτισμική πολλαπλότητα στην Αυστραλία. Παρά το ρόλο τους στην διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής ιστορίας της Αυστραλίας, η διδασκαλία των Κλασικών απειλείται όσο ποτέ άλλοτε. Ο εκλιπών Enoch Powell, καθηγητής των Αρχαίων Ελληνικών στο Πανεπιστήμιο του Σίδνεϋ, στιγμάτισε την ημιμάθεια που απειλεί να απογυμνώσει αν όχι να υποσκάψει το Δυτικό πολιτισμό, αποκλείοντας την πρόσβαση στη γνώση του κλασικού παρελθόντος μας.

PHOTOS-JONES, E., HALL, A. J., ATKINSON, J. A., SANDERS, G. D. R., COTTIER, A. and TOMPSETT, G.

The Aghia Kyriaki, Melos survey: prospecting for the elusive ‘earths’ in the Roman period in the Aegean

The industrial minerals (IM) of antiquity, the ‘earths’ of the Classical sources, have for long eluded the archaeological record because of the limited material evidence they leave behind in the course of their extraction and processing. The extensive references in Classical and medieval literature and travellers’ accounts have never previously been followed up by detailed surveys and by scientific analysis. In the course of April–May 1998 archaeological, topographic and geological surveys were carried out at the Roman site of Aghia Kyriaki, on the island of Melos, with the long term aim of putting the elusive ‘earths’ on the archaeological map of ancient industries. The present article outlines the work so far and highlights the complex factors that may contribute to the identification and characterisation of industrial minerals working in the absence of pyrotechnological waste. Furthermore, since IM processing requires a sustainable low temperature energy source, the hypothesis is put forward that Aghia Kyriaki may have been built on agriculturally inhospitable terrain mainly in order to take advantage of the area’s still active geothermal field. If proven, this may constitute evidence for the first use of a ‘soft’ and environmentally friendly energy source during the Roman period in the Aegean.

Έρευνα επιφανείας στην Αγία Κυριακή Μήλου: διερευνώντας τις απατηλές “γαίες” κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο στο Αιγαίο.

Τα βιομηχανικά ορυκτά (BO) της αρχαιότητας, οι “γαίες” των κλασικών πηγών, για μεγάλο χρονικό διάστημα διέφευγαν της αρχαιολογικής καταγραφής εξ αιτίας των περιορισμένων υλικών καταλοίπων που αφήνουν πίσω τους κατά την διαδικασία εξορύξεως και επεξεργασίας τους. Ποτέ μέχρι σήμερα, οι εκτεταμένες αναφορές σε αυτά σε κλασικά και μεσαιωνικά κείμενα καθώς και σε ταξιδιωτικά, δεν επαληθεύθηκαν με λεπτομερείς έρευνες επιφανείας και επιστημονικές αναλύσεις. Κατά τον Απρίλιο – Μάιο 1998 αρχαιολογικές, τοπογραφικές και γεωλογικές έρευνες διεξήχθησαν στη ρωμαϊκή θέση της Αγίας Κυριακής στο κυκλαδικό νησί της Μήλου με το μακροπρόθεσμο στόχο να τοποθετηθούν οι απατηλές “γαίες” στον αρχαιολογικό χάρτη των αρχαίων βιομηχανιών. Το παρόν άρθρο περιγράφει τη μέχρι σήμερα

εργασία και φωτίζει τους σύνθετους παράγοντες που μπορεί να συνεισφέρουν στην εξακρίβωση και τον χαρακτηρισμό της κατεργασίας των βιομηχανικών ορυκτών, δεδομένης της απουσίας καταλοίπων πυροτεχνολογίας. Επιπλέον, εφόσον η κατεργασία των ΒΟ απαιτεί μια συνεχή πηγή ενέργειας χαμηλής θερμοκρασίας, προβάλλεται η υπόθεση ότι η Αγία Κυριακή οικοδομήθηκε σε ένα χώρο αφιλόξενο ως προς τη γεωργική εκμετάλλευση, προκειμένου να επωφεληθεί κυρίως από το ενεργό ακόμα τότε γεωθερμικό πεδίο της περιοχής. Εάν αυτό αποδειχθεί, μάλλον αποτελεί στοιχείο για την πρώτη χρήση μιας “ήπιας” και φιλικής προς το περιβάλλον ενεργειακής πηγής κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο στο Αιγαίο.

PRESTON, Laura

Mortuary practices and the negotiation of social identities at LM II Knossos

This article explores expressions of cultural identity in the LM II mortuary data from the Knossos valley, in the context of the issue of a ‘Mycenaean’ presence there. It proposes that the burial record is less useful for trying to establish a mainland origin for the people interred in the tombs, than for exploring how people chose to represent themselves and each other in death. In this light, the cultural influences in the tomb architecture and assemblages of the Isopata and Kephala tombs in particular are examined. The experimentation apparent in such tombs suggests that the mortuary sphere was employed as a forum for status display in the context of a social transition at Knossos, with mainland traits being one element in a range of options that were selectively taken up and adapted.

Ταφικές πρακτικές και η διαπραγμάτευση της κοινωνικής ταυτότητας στην ΥΜ ΙΙ Κνωσσό.

Το άρθρο αυτό διερευνά εκδηλώσεις της πολιτιστικής ταυτότητας με βάση τις ΥΜ ΙΙ ταφικές πρακτικές στην κοιλάδα της Κνωσσού και στο πλαίσιο των συζητήσεων για την εκεί μυκηναϊκή παρουσία. Προτείνεται ότι τα ταφικά δεδομένα είναι πιο χρήσιμα στο να διερευνηθεί ο τρόπος που επέλεγαν οι άνθρωποι για να αντιπροσωπεύουν εαυτούς και αλλήλους μπροστά στο θάνατο, παρά στην προσπάθεια να αποδειχθεί η προέλευση των νεκρών στους τάφους από την ηπειρωτική Ελλάδα. Υπό αυτό το πρίσμα, εξετάζονται οι πολιτιστικές επιδράσεις στην αρχιτεκτονική και στα ευρήματα των τάφων στα Ισώπατα και στην Κεφάλα. Η εμφανής σε τέτοιους τάφους ποικιλομορφία δείχνει ότι οι ταφικές πρακτικές αποτελούσαν το πεδίο για την επίδειξη της κοινωνικής θέσεως στη μεταβαλλόμενη κοινωνία της Κνωσσού, στην οποία τα χαρακτηριστικά της ηπειρωτικής Ελλάδας αποτελούσαν μέρος μιας σειράς εναλλακτικών που επιλεκτικά υιοθετούνταν και προσαρμόζονταν.

SAATSOGLOU-PALIADELI, Chryssoula

In the shadow of history: the emergence of archaeology

This article reconsiders from a methodological point of view some of the ways in which the ancient Macedonians and their culture have been assessed by recent historians. It is inspired

by Professor E. N. Borza's book on this issue, where archaeological material is widely used in ways which do not always accord with the data or their interpretation. It has to be noted that the article is focused only on the evidence deriving from Vergina, a site of which the author has a direct knowledge, due to participation in its archaeological research over a long period.

Στη σκιά της ιστορίας: η εμφάνιση της αρχαιολογίας.

Το άρθρο αυτό επανεξετάζει από απόψεως μεθοδολογίας, μερικούς τρόπους με τους οποίους οι πρόσφατοι ιστορικοί προσέγγισαν τους αρχαίους Μακεδόνες και τον πολιτισμό τους. Είναι εμπνευσμένο από το βιβλίο του καθηγητού E. N. Borza επί του ιδίου θέματος, στο οποίο το αρχαιολογικό υλικό χρησιμοποιείται ευρέως με τέτοιο τρόπο ώστε να μην υπάρχει πάντα συμφωνία με τα δεδομένα ή την ερμηνεία τους. Επισημαίνεται ότι το άρθρο εστιάζεται μόνο στα δεδομένα τα προερχόμενα από τη Βεργίνα, θέση για την οποία η συγγράφειας έχει άμεση γνώση, χάρις στη μακρόχρονη συμμετοχή της στις εκεί αρχαιολογικές έρευνες.

WAYWELL, G. B. and WILKES, J. J.

Excavations at the ancient theatre of Sparta 1995–1998: preliminary report

Excavations and study at the ancient theatre of Sparta in the area of the stage building and the west parodos have revealed new evidence for the original stage arrangements of the theatre as built under G. Julius Eurykles, c. 30–20 BC. A new trench laid across the west parodos, and the reopening of trials made by H. Bulle in 1935, have confirmed beyond doubt the existence of a scenery store building (skanotheke), from which three trackways, at least two of which were certainly fitted with continuous grooved blocks, allowed a moveable stage structure to be rolled out roughly into the position later occupied by the existing second phase stage building. Within the west parodos three contiguous channelled blocks have been revealed for the north line, the middle line and two poros bedding blocks for the south line. These indicate a gauge between the outer lines of c. 6 m, within a skanotheke 9 m in width and 36 m long, the walls of which have been confirmed on the north, south and west. Bulle's 1937 hypothesis concerning a rolling stage for Sparta, which was challenged by Buckler in 1986, is therefore largely confirmed. Numerous fragments of a marble Doric columned order reused within the walls and foundations of the Flavian stage building suggest that a colonnaded façade may have fronted the moving stage area, and possibly also enclosed it at the rear.

Ανασκαφές στο αρχαίο θέατρο της Σπάρτης 1995–1998: προκαταρκτική έκθεση.

Ανασκαφές και μελέτη στο αρχαίο θέατρο της Σπάρτης στην περιοχή του σκηνικού οικοδομήματος και της Δ παράδου αποκάλυψαν νέα στοιχεία για την αρχική διαμόρφωση του θεάτρου, όπως οικοδομήθηκε επί του Γ. Ιουλίου Ευρυκλέους περί το 30–20 π.Χ. Μια νέα εγκάρσια τομή στη Δ παράδο και η εκ νέου ανασκαφή των τομών του 1935 από τον H. Bulle επιβεβαίωσαν πέρα από κάθε αμφιβολία ότι υπήρχε μια αποθήκη για τη σκηνή (σκανοθήκα). Μια κινητή σκηνική κατασκευή εσύρετο έξω από αυτήν, πάνω σε τρεις τροχιές, μέχρι περίπου την θέση που αργότερα κατέλαβε το

υπάρχον σκηνικό κτήριο της δεύτερης φάσεως. Δύο τουλάχιστον από τις τροχιές σχηματίζονται από συνεχείς αυλακωτούς κυβόλιθους. Στην Δ πάροδο, τρεις κυβόλιθοι με ομοιόμορφες αυλακώσεις αποκαλύφθηκαν στη θέση της βόρειας και της μεσαίας τροχιάς και δύο κυβόλιθοι κείμενοι επί του πάρου, στη θέση της νότιας τροχιάς. Αυτά υποδεικνύουν ένα διάστημα περί τα 6 μ. μεταξύ των εξωτερικών τροχιών, στο εσωτερικό μιας σκηνοθήκης 9 μ. πλάτους και 36 μ. μήκους, οι τοίχοι της οποίας επιβεβαιώθηκαν στα Β, Ν και Δ. Η υπόθεση του Bulle το 1937 ως προς την ύπαρξη κυλιόμενης σκηνής στη Σπάρτη, η οποία αμφισβητήθηκε το 1986 από τον Buckler, εν πολλοίς επιβεβαιώνεται. Πληθώρα μαρμάρινων θραυσμάτων Δωρικού ρυθμού που επαναχρησιμοποιήθηκαν στους τοίχους και τα θεμέλια του φλαβιανού σκηνικού οικοδομήματος υποδεικνύουν ότι κιονοστοιχία διαμόρφωνε την πρόσοψη στην περιοχή της κινητής σκηνής και ενδεχομένως την περιέβαλε και στην πίσω πλευρά.

WHITLEY, James, PRENT, Mieke and THORNE, Stuart

Praisos IV: a preliminary report on the 1993 and 1994 survey seasons

Two seasons of fieldwalking were undertaken in the environs of the city of Praisos in Eastern Crete in 1993 and 1994. This is a preliminary report on the results. The topography of the area is described, as are the survey methods used. Finds include sites of FN/EM I date; MM 'megalithic' structures and one possible sanctuary; few remains of Neopalatial date. Attention is concentrated on the LM III, PG, G and Orientalising periods which saw a movement of settlement from the refuge settlement of Kypia above Kalamafki to Praisos itself. The urban survey of 1994 indicates that Praisos was a considerable settlement well before the Classical period, and there seems to be some overlap in the periods in which Kypia and Praisos were occupied. Further work was also undertaken on the Classical and Hellenistic periods in the Praisos area. Later periods have proven more difficult to pin down through analysis of their surface remains.

Πραισός IV: προκαταρκτική έκθεση για την έρευνα επιφανείας του 1993 και 1994.

Στα περίχωρα της πόλεως της Πραισού στην ανατολική Κρήτη, αναλήφθηκε έρευνα επιφανείας σε δύο περιόδους, το 1993 και 1994. Παρουσιάζεται μια προκαταρκτική έκθεση για τα αποτελέσματα. Περιγράφεται η τοπογραφία της περιοχής και οι μέθοδοι της έρευνας. Στα ευρήματα συγκαταλλέγονται θέσεις χρονολογούμενες στην ΥΝΑ/ΠΜ I, "μεγαλιθικές" κατασκευές και ένα πιθανό ιερό της MM, λίγα κατάλοιπα της Νεονακτορικής περιόδου. Η προσοχή εστιάζεται στις περιόδους ΥΜ III, ΠΓ, Γεωμετρική και Ανατολίζουσα, οπότε ο οικισμός μετακινήθηκε από τον προσφυγικό οικισμό στα Κύπια πάνω από το Καλαμάφι στην ίδια την Πραισό. Η έρευνα του 1994 στον αστικό χώρο, υποδεικνύει ότι η Πραισός ήταν ένας αξιοσημείωτος οικισμός πολύ πριν από την Κλασική περίοδο. Φαίνεται επίσης, ότι οι περίοδοι κατοικήσεως στα Κύπια και στην Πραισό επικαλύπτονται ως ένα βαθμό. Για την Κλασική και Ελληνιστική περίοδο στην περιοχή της Πραισού αναλήφθηκαν περαιτέρω εργασίες. Ως προς τις μεταγενέστερες περιόδους, αποδείχθηκε πιο δύσκολο να εντοπισθούν με την ανάλυση των ευρημάτων επιφανείας.

WILSON, David E. and DAY, Peter M. (with an appendix by Louise JOYNER and Peter M. DAY)

EM II B ware groups at Knossos: the 1907–08 South Front tests

This article presents a descriptive analysis, both stylistic and petrographic, of the wares which define EM II B at Knossos based on pottery from deposits beneath the EM III South Front House excavated by Evans and Mackenzie in 1907–08. A classificatory system based on ware and fabric is used here as a means of investigating questions of location, technology and traditions of ceramic production, all key aspects in reconstructing socio-economic organisation in Early Minoan Crete. Comment is made on stylistic development and change in the EM II ceramic sequence at Knossos and the broad questions of ceramic production, distribution/exchange and consumption in EM II B Central Crete. Finally, inferences are drawn about the social value and meaning of the EM II B pottery at Knossos and arguments made for the specialised use of this site for ceremonial drinking/feasting practices.

ΠΜ II Β κεραμεικές ομάδες από την Κνωσσό: οι τομές του 1907–08 στη Νότια Πρόσοψη.

Το άρθρο παρουσιάζει μια περιγραφική ανάλυση, τεχνοτροπική και πετρογραφική, της κεραμεικής που καθορίζει την ΠΜ II Β στην Κνωσσό με βάση τα σύνολα που βρέθηκαν κάτω από την ΠΜ III Οικία της Νότιας Πρόσοψεως, ανασκαφείσα από τον Evans και Mackenzie το 1907–08. Χρησιμοποιείται ένα σύστημα κατατάξεως που βασίζεται στο είδος και την ποιότητα του πηλού ως όχημα για την διερεύνηση της θέσεως, της τεχνολογίας και των παραδόσεων στην κεραμεική παραγωγή, όλα θεμελιώδη στοιχεία για την ανασύνθεση της κοινωνικο-οικονομικής οργάνωσης στην Πρωτομινωική Κρήτη. Σχολιάζεται η τεχνοτροπική ανάπτυξη και αλλαγή στην ΠΜ II κεραμεική της Κνωσσού καθώς και τα μεγάλα ερωτήματα που αφορούν στην παραγωγή, κατανομή / ανταλλαγή και κατανάλωση της κεραμεικής στην ΠΜ II Β Κεντρική Κρήτη. Τέλος, εξάγονται συμπεράσματα για την κοινωνική αξία και τη σημασία της ΠΜ II Β κεραμεικής στην Κνωσσό και υποστηρίζεται η εξειδικευμένη χρήση αυτής της θέσεως για τελετουργικές πρακτικές συμποσίων.